"పదహేడవ జిందాబాద్ పదహారవ ముర్దాబాద్ ఓ సమైక్య కుటుంబం కథ"

"పాలకోడేటి సత్యనారాయణరావు"

కాలేజీ ఆవరణలోకి అడుగు పెట్టే సరికి, నాకోసం కొండంత ఆశ్చర్యం కాసుక్కూచుంది. కాలేజీలో విద్యార్థులంతా ఆ గోడల చుట్టూచేరి తమకొచ్చిన అక్షర పరిజ్ఞానాన్ని సార్థకం చేసుకొంటున్నారు. మనిషి నాలోనూ ఆ క్షణంలో కుతూహలం కలిగింది. శారీరకంగా కదలక పోయినా, చక్షువులను ఆ గోడలకేసి పంపించాను. ఆ గోడలమీద రాతలు నా కొచ్చిన చదువును వెక్కిరిస్తూ కనబడ్డాయి. చదువుకో గలిగినందుకు ఇంతకాలం నా మనసంతా ఉప్పొంగి పోయేది. గర్వంతో మనసంతా పులకించిపోయేది. కానీ ఈ నాడు... ఈనాడు ఆ అక్షరాలు చదవగలిగి నందుకూ, నాకు ఆ మాత్రం చదువు అబ్బినందుకూ నా దౌర్భాగ్యానికి కించ పడ్డాను.

ఆ గోడలమీద, మనిషిగాని మనసు స్పష్టంగా నాట్యమాడుతోంది.

మనిషి మనసెంతటి దౌర్బల్యానికి పాలుపడిపోతుందో ఆ గోడలమీద రాతలు స్పష్టంగా చెబుతున్నాయి.

మనిషి ఎంత చదువుకొన్నా మనసెంతగా కుంచించుకు పోగలదో ఆ రాతలు తెలియ జేస్తున్నాయి.

మనసు తనమీదున్న ముసుగులన్నిటిని ఆ క్షణంలో విడిచేసి, గోడలమీద నగ్నంగా నిలబడి ఉంది.

ఆ అక్షరాలను మరోసారి చదువు కొన్నాను — సగానికిపైగా బూతులు. మిగతా సగానికి అర్థంలేదు. అయినా విషయమంతా తెలిసిపోతోంది. క్షణంసేపు సిగ్గుతో చచ్చిపోయాను. ఆ తర్వాత ఈ లోకంలోకి వచ్చిపడ్డాను — వెంటనే అటు కేసి కదిలాను. అక్కడున్న విద్యార్థులను నెమ్మదిగా మందలించాను —

'ఏమిటి రాజా ఇది!' అనడిగాను.

ఆ అబ్బాయి — రాజా — నాకేసి చూసి ఆశ్చర్యపోయాడు. వెంటనే తేరుకొంటూ అన్నాడు—' 'ఇక్కడ...అదే గోడలమీద...' ఇంకేమీ అనలేకపోయాడు.

'...సరేలే. వీళ్లందర్నీ వెళ్ళమను. చూడు ఎంత అసహ్యంగా ఉందో? — ఛ చదువుకొన్నందుకు సార్థకత ఉండాలి!' కొంచెం ఆవేశంగానే అన్నాను.

'చదువుకొన్నవాళ్ళు రాసి ఉండరండీ!' అన్నాడెవడో ఆ గుంపులోంచి.

నాకు నవ్వొచ్చింది — 'నిజమే, చదువు కొన్నవాళ్ళు రాసి ఉండరిది! అక్షరాలు తెలిసీ చదువుకోని వాళ్ళుంటారుగా, వాళ్ల పనే ఇది! సరే లెండి, నడవండి!' అన్నాను.

నెమ్మదిగా, ఒకరి తర్వాత ఒకరు, కదిలారు.

అందరూ అక్కణ్ణించి వెళ్ళిపోయాక నెమ్మదిగా స్టాఫ్ రూంకేసి కదిలాను. అక్కడా అదేచర్చ—దేశానికి ఎన్ని సమస్య లున్నాయో, ఎన్ని ప్రశ్నలున్నాయో నాకు సరిగా తెలీదు. ఇంత పెద్ద దేశంలో అర అణావంత ఉండే ఈ స్టాఫ్ రూం కు మాత్రం తలకుమించిన సమస్యలు. లెక్క లేనన్ని ప్రశ్నలు—ఇక్కడుండే అరడజను మందికీ ఒక గొప్ప నమ్మకము ఒకటుంది— ఈ దేశం అనుభవిస్తున్న 'మేధావుల దారి ద్ర్యానికి'— అంటే 'ఇంటలెక్చువల్ ఇన్ సఫిషియెన్సీ'కి—వాళ్లందరూ జవాబులుట! దేశం ఎన్నో ఏళ్లనుంచీ ఎదుర్కొంటున్న జాతీయ, అంతర్జాతీయ సమస్యలకన్నిటికీ వీళ్ళు అరక్షణం ఆలోచించకుండా, ఆరుగురూ ఆరు ఉచిత సలహాలు పారే స్తారు జాతీయ, అంతర్జాతీయ సంక్షోభా లకే కాక వీళ దగ్గర రాష్ట్ర, జిల్లా, తాలూకా, గ్రామస్థాయి సమస్య కూడా పరిష్కారాలు, లేకపోతే పరిష్కార పథకాలూ ఉన్నాయి. నాకొక్కొక్కసారి అనిపిస్తుం టుంది—వీళ్లనందర్నీ ఓ రోజుపాటు దేశ ప్రధానమంత్రికి సలహాదారులుగా నియమం చేస్తే, దేశంలో పరిస్థితి అటో, ఇటో తేలిపోతుంది—నస్తే విప్లవం వస్తుంది. లేకపోతే ప్రశాంతత నెలకొంటుంది. అంతే!!

స్టాఫ్ రూంలోకి వెళ్లేసరికి, నన్ను చూశాక ప్రశాంతత నెలకొంది. ప్రశాంతత నెలకొన్న వెంటనే చర్చలు! కాబట్టి క్షణం

నేను ఆలోచించి నేనే ముందుగా మాట్లాడటం ప్రారంభించాను—ఆ మాట్లాడటం, ఏ ఒక్కర్నీ ఉద్దేశించి కాకుండా, అందర్నీ సమిష్టిగా ఉద్దేశించినట్లుగా భావం వచ్చేటట్లుగా మొదలెట్టాను— 'మనం అంతా చదువుకొన్న వాళ్ళం—' అందరూ తెల్లపోయి చూశారు.

ఈసారి తెల్లపోవటం నా వంతయింది. నిజమే — వీళ్లను కలుపుతూ, మనం 'మనం అంతా చదువుకొన్న వాళ్లం' అని అనటం తెలివి తక్కువ పనే! నన్ను నేనే సరిచేసుకొంటూ అన్నాను —' మనలో చాలమంది చదువుకొన్న వాళ్లం! కానీ, మన బతుకు, మనలో ఒకరిమీద ఇంత అసహ్యంగా, కారుకూతలు రాసుకోవటం చాల అమానుషమైన సంగతి — ఈ సంగతి మనం అంతా ఇంత తేలికగా ఏమీ జరగనట్లుగా, నిర్లిప్తంగా పట్టించుకోకుండా కూర్చోవటం ఇంకా ఘోరం.'

ఆరుగురు మేధావుల్లో ఒకతను అన్నాడు. 'మనమేం చెయ్యగలం రావుగారూ! ఇది వాళ్ల పర్సనల్ విషయం!'

'పర్సనల్ విషయం అని మనం అంతా చేతులు ముడుచుకొని కూర్చొని ఉంటే బాగుండేది. కానీ ఆ గోడలమీద రాతలేమిటి?'

'అంటే మేం రాశామనా?'

'లేకపోతే మేం రాయించామనా మీ ఊహ?'

నన్ను నేను నిగ్రహించుకొంటూ అన్నాను—'ఆ గోడలమీద అసభ్యపు రాతలు మీరు రాశారని, మీరే రాయించారని నేననలేదు. అది నా ఉద్దేశమూ కాదు! కానీ నా బాధంతా ఏమిటంటే మనలో ఒకడికి జరుగుతున్న ఈ అన్యాయానికి మనం అంతా ఇలా నిశ్శబ్దంగా, కేవలం ప్రేక్షకులుగా నిలబడిపోయామనే! ఒక్కరంటే ఒక్కరుకూడా నోరెత్తుకుని ఎదురు తిరగకపోవడంకన్నా అన్యాయం మనం ఇంకేమీ చేయలేము. ఇంతగా ఒకరి వ్యక్తిత్వాన్ని చంపే ప్రయత్నం జరుగుతోంటే, మనం చూస్తూ ఊరుకొండి పోవటం ఏమీ బాగలేదు—'

'ఏం చేద్దామంటారు?' ఒకతను అన్నాడు.

'మనం ఏం చేసినా [illegible]— నా

సెపరేషన్ జిందా...

ఊహ! ఎందుకంటే వారిద్దరూ ఈ విషయాన్ని పరిష్కరించుకోవాలేగానీ, మనం చేసేది ఏమీలేదు!'

'అదీ నిజమే ఇంకొకరి కుటుంబ విషయాల్లో జోక్యం కలిగించుకోవటం దుర్మార్గమనే అవుతుంది!'—అంతర్జాతీయ వేత్త వ్యాఖ్య ఇది.

'ఒక విషయం రావుగారూ — అంజనాదేవి, విజయ్‌గార్ల విషయం గోడల మీదకెక్కటం బాధాకరమైన సంగతే కాదను... కానీ ఈ విషయంలో మనం ఏంచెయ్యగలమో నాకర్థం కావటం లేదు.'

'గోడల మీదకెక్కటం అంటే తేలిక టోయ్ రాజూ! చరిత్రలో సువర్ణాక్షరాలతో రాసినట్లే లెక్క!' వేళాకోళంగా అన్నాడు ఇంకొకతను.

నాకు ఒంటిమీద తేళ్లూ జెర్రులూ పాకినట్లయింది. వీళ్ళతో ఏ విషయం గురించి మాట్లాడినా అది నా తెలివి లేమిని సూచిస్తుందేగానీ ఇంకేమీ కాదనిపించింది. ఆ మనుషులున్న అడివిలోంచి మెల్లిగా బయటకు నడిచాను — కాలేజీ ప్యూన్‌ను పిలిపించి, వో రెండురూపాయలిచ్చి, ఆ గోడల మీద సున్నం వెయ్యమని చెప్పాను.

కాలేజీ ఆవరణలోంచి బయటకొస్తోంటే ఆ రాతలు నన్ను తరుముతున్నట్లుగా అనిపించి, వెనక్కు తిరిగాను.

'సెపరేషన్ జిందాబాద్'—

'అంజనా విజయ్‌ల మధ్య అగాధం'—

'సుఖసౌఖ్యాలకు విడిపోవడమే శ్రేయస్కరం.'

'ఇంతకాలం? ఇంకెంత కాలం?

—సంపాదిస్తూ బానిసత్వం ఇంకెంత కాలం?'

—ఇంకా నేను రాయలేనివి, చదవలేనివి ఎన్నో......

* * *

సాయంత్రం వరకూ ముళ్లమీద కూర్చున్నట్లుగా ఇంట్లో కూర్చున్నాను. ఇంట్లో రగులుకొంటున్న అగ్ని ఉంటే, సావకాశంగా విశ్రమించే తత్వం కాదు నాది.

కాలేజీ స్టాఫ్ యూనియన్ ప్రెసిడెంట్‌గా కాకపోయినా, ఒక బాధ్యతగల పెద్దమనిషిగా నా విధి నేను నిర్వర్తించదలిచాను. అంజనాదేవిగారు, విజయ్ ఇద్దరూ నా కాలేజీలోనే లెక్చరర్స్. మంచి జోడీ అని నేనెంతగానో సంతోషించాను. మొదట్లో వాళ్లిద్దరూ ఇద్దరిదీ ఒకటే మనసు, ఒకటే శరీరం అనే విధంగా ఉండేవారు.

కానీ వాళ్ళిద్దరి మధ్యా ఇంతటి లోయలున్నాయనీ, ఇద్దరూ వో అగ్నిపర్వతం మీద కూర్చున్నా కానీ, వారి గుండెల్లోనే లావా దాగుందనీ, అది ఇంత ఘోరంగా

ఓ ముద్దుగుమ్మా!

రాష్ట్రంలో సెపరేషన్
అటూ యిటూ రిసొల్యూషన్
సారీ సర్.. నో సొల్యూషన్
ఓ ముద్దుగుమ్మా!

వచ్చిన రాజాగారి ఫర్మానా
సుప్రీంకోర్టు వారి ఫరానా
అంతే! అటూ యిటూ హైరానా
ఓ ముద్దుగుమ్మా!

ఇదేమి ప్రజాస్వామ్యం?
ప్రజల మాట వినటం పూజ్యం!
ఉందనా అండన సీఆర్పీ సైన్యం?
ఓ ముద్దుగుమ్మా!

ఇందిరాకుందేటికి మూడేకాళ్లు
చస్తే చస్తారు చచ్చేవాళ్లు
ఇందిరా జిందాబాదుగాళ్లే మంచోళ్లు
ఓముద్దుగుమ్మా!

కలసివుండి బాధ పడటం
కన్నా—లేకుండా ఏకవటం
కాదామంచిది విడటం
ఓముద్దుగుమ్మా!

ఇద్దరూ పడితేపట్టు
ఇందిరమ్మ చేస్తుందా బెట్టు
ప్రజమాట కాదన్న వారి ఆటకట్టు
ఓముద్దుగుమ్మా!

ఓం శాంతిః శాంతి
మాట వింటాం ఉంటే ప్రశాంతి
ఇదే పల్లవి వింటారన్నది భ్రాంతి!
ఓముద్దుగుమ్మా!

—'మహగా'

ఒకరోజు విజృంభిస్తుందని అనుకోలేక పోయాను.

నిజమే—పైకి కనబడే మనిషికీ, లోపల దాగున్న మనసుకూ ఎంత దూరమోగదా!

సాయంత్రం విజయ్ వాళ్ళ ఇంటికి వెళ్ళాను. నేను వెళ్ళేసరికి విజయ్ వసారాలో కూర్చొని పేపరు చదువుకొంటున్నాడు. మనిషిలో జీవకళ అన్నది ఎక్కడా కనబడ్డం లేదు, మనిషి పేలవంగా, జీవచ్ఛవంలా ఉన్నాడు— నన్ను చూసి పేలవంగా నవ్వాడు. నేనూ నవ్వలేక పోయాను.

కొంతసేపు అంతర్జాతీయపరిస్థితి మీద మాట్లాడుకొన్నాము. అది పోతి గా అధ్వాన్నంగా ఉందనీ, జాతీయ రంగంలోనూ పరిస్థితి అంత సంతృప్తికరంగా లేదనీ అనుకొన్నాము. ముందు ఇల్లు గెలిచి రచ్చగెలవమన్నారు కానీ మేము ముందు రచ్చబండ రాజకీయాలు చర్చించి, తర్వాత కుటుంబ విషయాల్లోకి దిగాము— విజయ్ క్షణంసేపు శంకించాడు. చాలా డెలికేట్ పొజిషన్ అని, కాదనను. అందుకే నెమ్మదిగా నేనే మళ్ళీ అన్నాను. 'ఇలా ఇంటి విషయయాల్లో తల దూర్చకూడదనుకోండి! కానీ, చూస్తూ చూస్తూ ఊరుకోలేక...'

'నిజమేనండీ — అంతా అంజా మూర్ఖత్వం. చేతులార చేసుకొన్నది అనుభవించాలి కదండీ!' అంటూ ఆగాడు.

'మీరేమీ అనుకోకండి— అసలు ఇద్దరికీ గొడవ ఎలా ప్రారంభమైంది?'

నవ్వాడు — 'గొడవ! — ఇది ఆర్థిక సమస్యలెండి. నేనేదో తన్ని దోచుకు తినేస్తున్నానని ఊహ ఏర్పడిపోయింది అంజాలో ...'

నేను ఉలికిపడ్డాను— పెళ్ళి చేసుకొంటే ఒకళ్ళొకరు దోచుకు తినడానికేనన్న సంగతి నాకు తెలీందికాదు. కానీ నేననేది శారీరకంగా!—ఇక్కడ 'ఆర్థికం'గా ఒకరినొకరు 'దోచుకు తినటం' ...తమాషాగా ఉంది, కొత్తగా ఉంది!

'అంటే నాకర్థం కావటం లేదు ...'

'నిజమే, అసలు మొదట్లో నాకూ అర్థం కాలేదు. నన్ను 'దోపిడీదొంగ'నంది. మొదట తన మనసునూ, తర్వాత తన శరీరాన్నీ, ఆ తర్వాత తన సంపాదనా దోచుకుతినేసానంటోంది. ఇద్దరం కలిస్తే వెన్నెలలు విరుస్తాయనుకున్నామట! శరీరాలు కలిస్తే సుఖాలు పంచుకోగలమన్నామట! ఇంతా చెప్పి, చివరకు తనకు ఆర్థిక స్వాతంత్ర్యం లేకుండాచేసి బానిసగా చేశానట! తన ఇంట్లో తను 'ద్వితీయశ్రేణి పౌరుడి' లా గడుపుతోందట. తనదంతా దోచుకుతిన్నా, విశ్వాసం లేకుండా ఉందిట నాకు — ఇవండీ ఆరోపణలు!' అన్నాడు విజయ్.

ప్రజల జీవితాల్లో రాజకీయాలు ఎంతటి ప్రాముఖ్యాన్ని వహిస్తాయో అర్థం అవుతోంది నాకు. 'ఆర్థికస్వాతంత్ర్యం', 'దోపిడీ', 'బానిస', 'ద్వితీయశ్రేణి పౌరుడు'—నాకు నవ్వొచ్చింది.

'ఇంతకీ ఆరోపణలు నిజమంటారా? కాదా?!'

'ఆరోపణలు అంటే ఆరోపణ అనే అర్థం. అది నిజమైతే ఆరోపణ అనరు కదండీ!...ఊ, నిజమేనేమోననిపిస్తోంది — ఇద్దరిలో ఒకరిది బానిస బ్రతుకయిపోయింది. కాదనను. అంజా అంటోంటే నాకూ తెలుస్తోంది — నేనెంతటి బానిస బ్రతుకు బతుకుతున్నానో! నిజం చెప్పాలంటే ఇంట్లో ద్వితీయశ్రేణిలో బతికేది, బతుకుతున్నదీ నేనే! ఆర్థిక అసమానత ఇంట్లో ఎంత ఘోరంగా తాండవ మాడుతోందోనని ఆలోచిస్తే మతిపోతోంది. అంజా కన్నా నేనెక్కువ సంపాదించేది ఎంత వాస్తవమో, ఇంట్లో నాది బానిస బతుకన్నది అంతే నిజం!'

నాకు ఆశ్చర్యంతో బాటుగా ఆవేదనా కలిగింది. భార్యాభర్తలలో యజమాని, బానిస అంటూ ఈ భేదాలేమిటండీ పిచ్చిగా!'

'మొదట్లో పిచ్చిగా అనిపించినా, ఇది చాలా సీరియస్ ప్రాబ్లం అయిపోయింది రావుగారూ!'

నాకేమనాలో అర్థం కాలేదు — ఒక్క విజయ్ నాదనేవింటే నాలో పక్షపాత ధోరణికి పునాదులు పడతాయనే భావం కలిగి బయటకు నడిచాను.

ఇంటికి వచ్చేసరికి ఇంట్లో నాకోసం అంజనాదేవి కాచుకొనుంది. నన్నుచూసి నవ్వింది పలకరింపులాగ. క్షణంసేపు తర్వాత అంది అంజనాదేవి. 'మీరు ఆయన దగ్గరికి వెళ్ళొచ్చారుటగా!'

ఔనన్నాను.

'ఏమన్నా రేమిటి?'

'ముందు మీరేమంటారో చెప్పండి!' నవ్వుతూ అన్నాను.

'అనడానికి ఏముందండీ? ఇంతకాలం తర్వాతనైనా నాకు కనువిప్పు కలిగినందుకు దేవుడికి థాంక్స్ చెప్పుకొన్నాను. ఇన్నాళ్ళకైనా స్వేచ్ఛావాయువులు పీల్చాలనే కోరిక కలిగింది నాకు. ఈ దోపిడీదారునుంచి విముక్తి ఎంత త్వరగా లభిస్తే అంత మంచిదనిపిస్తోంది!' ఆగింది అంజనాదేవి.

అంజనాదేవి అంటున్న మాటలలో నిజం ఉందో లేదోగానీ, ఆవేశం ఉంది; పట్టుదల ఉంది; పంతం ఉంది; మొండితనం ఉంది—

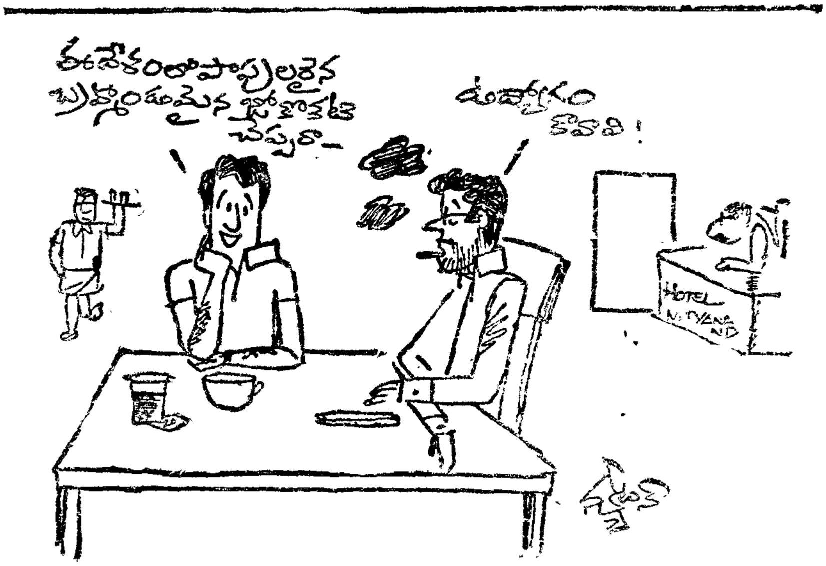

దేహపుష్టికి ఆరోగ్యానికి
పండిత-డి.గోపాలాచార్యులవారి
జీవామృతం
1898 నుండి ప్రసిద్ధి గాంచినది
ఆయుర్వేదాశ్రమం
ప్రైవేట్ లిమిటెడ్
మద్రాసు—17.

దీర్ఘ రోగులకు
ఉత్తమ వైద్యము
నపుంసకత్వము, శీఘ్ర స్ఖలనము, హస్త ప్రయోగము, అసంతృప్తి, ఉబ్బసము, (దమ్ము), బోధ కాలు, చెవుడు, కడుపునొప్పి, బొల్లి మొదలగు వ్యాధులకు పోస్టు ద్వారాకూడా వైద్యము చేయబడును.
శ్రీ బాలాజీ వైద్యశాల, డా: పి. కుమారస్వామి నాయుడు ఎం. బి. రోడ్, తెనాలి. ఫోన్ 551.
బ్రాంచి 9—డి, శివాజీ స్ట్రీట్, మద్రాసు—17.

ఆరోగ్య సౌభాగ్యములకు
స్త్రీలచే ఆదరింపబడునవి
ఆరోగ్య అనారోగ్య పరిస్థితులలో
లోధ్ర
గర్భపోషణకు, సుఖ ప్రసవమునకు
గర్భరక్షక
నెలసరి, మలబద్ధకమునకు
మాదీఫల రసాయనం
ప్రసవానంతరం బలమునకు, క్షీరవృద్ధికి
సౌభాగ్య శొంఠి
68 సంవత్సరములకు పైగా
ప్రసిద్ధి హొందిన ఔషధములు.
కేసరి కుటీరం ప్రైవేట్ లిమిటెడ్
మద్రాసు—14.
ఏజెంట్లు:
సీతారామ జనరల్ స్టోర్సు (ఏజెన్సీస్)
విజయవాడ

సెపరేషన్ జిందా...

'అసలింతకూ ఏం జరిగిందండీ ?'

'ఏం జరిగిందని చెమ్మదిగా అడుగుతా రేం? ప్రతినెలా ఒకటో తారీఖు సంపాదించినదంతా తీసుకెళ్లి ఆయన చేతుల్లో పోయటం — ఆయనదంతా పేకా టలో తగలెయ్యటం— పేకాటలో పోగొట్టు కొనేది డబ్బేకదా అనే ఊహతో ఊరు కొన్నాను. పోయిన డబ్బును సంపాదించు కోవచ్చుగదా, సంపాదించుకోగలిగినంత కాలం తగలేసినా పర్వాలేదు అనే అనుకొనేదాన్ని ఇంతకాలం! కానీ...మనసుకు గాయం తగి లితే...భరించటం నావల్ల కాదు—'

'ఏం జరిగింది?'

'చెప్పనా?— పెళ్లయి ఇంతకాలం అయిందా — మొన్న మొన్నటి వరకూ ఇంట్లో ఆయన తమ్ముడో, చెల్లెలో, ఎవరో ఒకరు ఉంటూనే వచ్చారు. నేనే మైనా అన్నానా? అన్నిటినీ భరించాను. కానీ ఇదుగో ఈ అవమానం — నా వల్ల కాదు ... అందుకే అంటున్నాను ఫ్రెండ్లీ సెపరేషన్...'

'ఏం జరిగింది అవమానం మీకు?'

'మీకీ సంగతి చెప్పితీరాలి. కాదనను. మొన్న కాలేజీలో బోటనీ డిమాన్‌స్ట్రేటర్ ఖాళీ వచ్చింది గదా—మా చెల్లెలు, కాంత, ఉందిగదా; మీరేదో అవస్థపడి ఆ ఉద్యో గం ఇప్పించండి అంటే ఈయన చేసిం దేమిటో తెలుసా — తన తమ్ముడికి ఇప్పించుకొన్నారు. తన తమ్ముడి గురించి చెప్పి ఉండకపోతే, నా చెల్లెలికే వచ్చేదేమో ఈ ఉద్యోగం! మనిషిలో ఇంత పక్షపాత ధోరణీ, నెపోటిజమ్—ఉండకూడదు రావు గారూ! మీకర్థం కాదు నేను అనుభవి స్తున్న ఈ మానసిక చిత్రహింస!'

అంజనాదేవి అన్నట్టుగా, నాకు నిజంగా అర్థంకాలేదు. వాళ్లిద్దరి మధ్యా చెలరేగు తున్న ఈ గొడవ కేవలం ప్రణయ కల హమో, అంతర్యుద్ధమో! మొత్తంమీద వీళ్ల ఇంట్లో మాత్రం విప్లవ ధోరణులు కానవస్తున్నాయి.

ఊళ్లో, ముఖ్యంగా ఆడవాళ్లు విప్లవం లేవదీయడం సమాజానికి ముఖ్యంగా మా మగవాళ్ళకు అంత ఆరోగ్యకరం కాదు. అందుకే ఏలాగైనాసరే, ఈ విప్లవాన్ని ఖూనీ చేయాలనే ధోరణి కలిగింది నాకు.

ఏదన్నైనా చేయాలంటే సామదాన భేద దండోపాయాలని నాలుగు మార్గాలున్నా యన్న సంగతి నాకు తెలీంది కాదు.

అందుకే ముందుగా ఇద్దరిమధ్యా సామ రస్యం సమకూర్చడానికి శక్తి వంచన లేకుండా ప్రయత్నించాను. కానీ ఫలితం లేక పోయింది. ఆ తర్వాత దానం — అంటే ఇద్దరి మధ్యా రాజీ కుదర్చడానికి కొన్ని పథకాలు తయారు చేశాను—ప్రతి నెలా అంజనాదేవి జీతం ఇకముందు ఇంటికి ఖర్చుపెట్టడానికి వీల్లేదనీ, భార్యను భరిం చడం భర్త విధి కనుక, విజయ్ ఒక్కడే సంసారభారాన్ని మోయాలనీ, ఇంతకాలం అంజనాదేవి తన కుటుంబానికి, విజయ్ తన కుటుంబానికి చేసినంతగా, సాయం చేయ లేక పోయింది గనుక, విజయ్ నెలకో వంద రూపాయలు అంజనాదేవికి గ్రాంట్ లా ఇవ్వాలనీ అన్నాను నేను—అంజనాదేవి ఆనం దంగా ఒప్పుకొంది. షరతులన్నీ న్యాయ సమ్మతంగా ఉన్నాయనీ, తనకు జరిగిన అన్యాయం ఏలాగైనా సరిదిద్దబడేది కాదనీ, అయినా పెద్దమనిషిగా నేను కుదుర్చుతున్న ఒప్పందానికి తన ఆమోదాన్ని తెలపడానికి సిద్ధమేనంది అంజనాదేవి.

విజయ్ షరతులన్నీ విని నవ్వేశాడు—

'ఇంతకాలం తన్ను నేను దోచుకొన్నానన్న మాట అబద్ధంగానీ, ఇకపై నన్ను తను దోచుకుంటున్నదన్న సంగతి మాత్రం నిజం! నా ఇల్లు కొల్లగొట్టి, తన ఇల్లు నింపెడతాననడం హాస్యాస్పదం—ఏమైనాసరే! ఈ దోపిడీని నేను అంగీకరించను ... పైగా నెలకో వందరూపాయలు గ్రాంటనే సంగతి మీ పక్షపాత వైఖరికి మంచి నిదర్శనం' అన్నాడు విజయ్.

విషయం మరీ కాంప్లికేటెడ్ అయి పోయింది. మొదట ఆర్థిక అసమానతలతో మొదలయి, ఆ తర్వాత ఉద్యోగావకాశాలతో పెరిగి, చివరకు గొడ్డళ్ల వరకూ వచ్చే సింది—

ఏలాగైనా విజయ్ చేత షరతులకు అంగీ కరింపజేస్తానని అంజనాదేవికి మాట ఇచ్చి ఇలా ఉత్త చేతులతో తిరిగి వెళ్ళి ఆవిడకు కనిపించటం భావ్యం కాదనిపించి, పైపెచ్చు కాలం గడిస్తే, కొంచెం ప్రశాంత వాతావరణం ఏర్పడితే

ఆ తర్వాత చర్చలు కొనసాగించ వచ్చుననుకొన్నాను.

* * *

ఆ తర్వాత రోజున కాలేజీకి వెళ్లేసరికి కాలేజీ గోడలు మళ్లీ అక్షరాలతో అలంకారాలు దిద్దుకొన్నాయి. క్రితంసారి అంజనాదేవి, విజయ్‌ల గురించే రాసివుంది కానీ ఈసారి ఆ ఇద్దరిపేర్లతో బాటుగా నా పేరూ కొంత స్థలం సంపాదించుకోగలిగింది.

'అంజనాదేవి — విజయ్‌ల సమస్యకు రావుగారి రాజీ ప్రయత్నాలు'

'సమైక్య కుటుంబం వర్ధిల్లాలి—'

'కలిసి ఉంటే కలదు సుఖం. వేరు పడితే తీరని దుఃఖం'

'రావుగారి రాజీ, భార్యాజీ దోపిడీ...'

...ఇంకా విన్నే — ఈసారి నాకు ఆశ్చర్యమూ కలిగింది, నేను రాజీ ప్రయత్నాలు చేస్తున్నట్టుగా, ఆ ప్రయత్నంలో అంజనాదేవికి కొంచెం ప్రాముఖ్యత ఇస్తున్నట్టూ ఈ గోడల కెలా తెలిసింది? ఈ గోడల మీద చరిత్రకారు లెవరోగానీ, వీరికి మంచి సీక్రెట్ సర్వీస్‌కూడ ఉన్నట్టుంది.

నాలో పంతం పెరిగింది — ఏలాగైనా నా ప్రయత్నాలు ఫలించి తీరాలని. ఈసారి అంజనాదేవిని కలుసుకోవాలని నేను అనుకుంటుండగనే, ఆవిడే నాకోసం వచ్చింది. రావటం రావటం వరదలాగా, పెను తుఫానులాగా వచ్చింది. వచ్చి నన్ను నాలుగూ దులిపేసింది — 'మీ పెద్దతనం ఇవెక్కడి బుద్ధండీ? రాజీచేస్తామని వెళ్లి ఫెయిలయిపోతే నాకు చెప్పనక్కర్లేదా ఏం? పైపెచ్చు, ఇలా మా ఇద్దర్నీ విడిపోనీకుండా మనుష్యుల్ని చిత్రవధ చేస్తారా? మా ఇద్దర్నీ కలిపి ఉండమంటూ ఇద్దరిమధ్యా మరికొంత అగ్నిని పెంచి, తమాషా చూడాలనుకొంటున్నారా? మీ వెధవ బుద్ధులు పోనిచ్చుకొన్నారు కాదు — మీలాటివాళ్లు వందమంది మా ఇద్దర్నీ కలిసి ఉండమన్నా మేం ఉండం— మేం నిర్ణయించుకొన్న తర్వాత మీరెవరు? కలిసి ఉన్నంతకాలం ఉన్నాం— ఇక విడిపోదలుచుకున్నాం! అంతే! ఆటు సూర్యుడు ఇటు పొడిచినా, హాహాకారాలు బద్దలైనా మేం విడిపోయి తీరతాం!'

నా తల తిరిగి పోయింది.

ఇట్లా ఏమిటోచేక, నా ప్రయత్నాలు ఇలా బెడిసిపోయాక, తల తిరిగి కాలేజీకి బయలుదేరాను. అక్కడ గోడలమీద మళ్లీ రాతలు మారిపోయాయి — ఈసారి నేను తిన్న చివాట్లూ, చెప్పుదెబ్బలూ గోడమీద స్థలం చూసుకొన్నాయి.

'సెపరేషన్ జిందాబాద్—'

'మధ్యవర్తి ముర్దాబాద్...'

'రాజీపథకం నశించాలి—'

'విడిపోవడం మా జన్మహక్కు...'

నాకు వళ్లు మండిపోయింది.

క్షణం నన్నునేను సంభాళించుకోలేకపోయాను — కాలేజీ ప్యూన్ బాలయ్యను పిలిపించాను. గోడలమీద రాసిన రాతల్లో నాపేరు ఉన్నదంతా చెరిపించాను. ప్రతికాలంటే ఉన్నపేరు నిలబెట్టుకోవాలంటే రంగుమార్చక తప్పదనిపించింది.

సున్నం గోడమీద జేగురురంగు అక్షరాలు రాయించాను — 'సెపరేషన్ జిందాబాద్... సెపరేషన్ జిందాబాద్...సెపరేషన్ జిందాబాద్...'

విడిపోతామన్న ఇద్దరిమధ్య నిలబడ్డ మధ్యవర్తి ఓడిపోక తప్పదనే సంగతి నాక్కొంచెం ఆలస్యంగా తెలిసింది.

నేడో రేపో — ఇంతకాలం కలిసిఉన్న భార్యాభర్తలు విడిపోయి — సుఖంగా కాలం గడుపుకొంటారనే సంగతి నిజం!!

సెపరేషన్ జిందాబాద్ — ●

భారతీయ చిత్రకారులు

రచన, చిత్రాలు: కాలిపు సోమరాజు

హరీశ్ రావత్

జననం: 1925. జన్మతః కళాకారుడవాలంటారు. అది సరే, వాతావరణంకూడా కొంత వరకు తోడ్పడాలి. శ్రీ హరీశ్‌గారు సముద్రతీర ప్రాంతంలో జన్మించేరు.

1952 లో చిత్రకళలో డిప్లమా తీసుకొన్నారు. వీరి చిత్రాలు యింత వరకూ 14 సార్లు ప్రదర్శితమయ్యేయి. చాలా బహుమతులు కూడా లభించేయి.

కాళిదాసు ప్రదర్శనిలోను, టాగూరు ప్రదర్శనిలోను, బొంబాయి ఆర్ట్ సొసైటీ వార్షిక ప్రదర్శనిలోను వీరి చిత్రాలకు బహుమతులు లభించేయి. అఖిల భారతీయ బహుమతులు కూడా లభించేయి. జపాను ప్రదర్శనానికి వీరి చిత్రాలు పంపబడ్డాయి. భిత్తి చిత్రాలు, రేఖా చిత్రాలు వీరు ఆధునికరీతిలో రచిస్తారు. వీరిది అలంకరణ శైలి.